

Pštrosi, antilopy, mufloni: Exotika na českých farmách

„Pštrosi se dají srovnat s drůbeží. Kuřata jsou stejně náročná, největší péče je o mladé,“ říká Jana Mazancová. „Rozdíl je v tom, že když to zvíře vyrostne, je poměrně velké a nebezpečné a mohlo by vás i zabít,“ dodává farmářka, která patří k těm, co na statku místo prasat nebo krav raději chovají exotická zvířata. Má to v Česku smysl?

středa 21. srpna 2013, 10:08

Pár kilometrů severně od Prahy, poblíž Odoleny Vody, najdete farmu Jany Mazancové, kde se v jednom výběhu vedle sebe v klidu procházejí koně a pštrosi. Zatímco koně jsou na svoje exotické sousedy zvyklí, návštěvníky pohled na africké zvíře na českém statku pořád ještě překvapí. Chodí sem na exkurze školky i školy a z dva a půl metru vysokých ptáků jsou děti nadšené.

Koně vedle pštrosů a jen kousek od Prahy. Nezvyklý pohled, na který bychom si na našich farmách měli pomalu zvykat.

FOTO: Foto archiv Jany Mazancové

„Ale dnešní děti jsou často nadšené i z toho, že vidí slepici,“ říká majitelka a radí mně i kolegovi fotografovi, ať se držíme alespoň metr a půl od ohrady. Pštrosí samci neboli

kohouti si svoje slepice hlídají a jejich dlouhé krky zakončené ostrými zobáky jsou připravené kdykoli zaútočit.

Že chovní jedinci vídají svoji majitelku už léta každý den, nehraje žádnou roli, zůstávají stejně divocí. Tohle není žádné poslušné domácí zvířátko, přesto u nás počet pštrosích farem za posledních dvacet let postupně vzrostl až na několik desítek. A majitelé s určitými specifiky i riziky jejich chovu zkrátka musejí počítat.

Od pštrosa raději dál. Jejich vzezření a silné pařáty budí respekt.

FOTO: Petr Horník, Právo

„Děda to vymyslel,“ vysvětluje Jana Mazancová, koho v její rodině napadlo chovat pštrosy. „Když byla babička v lázních, šli se společně podívat na pštrosí farmu a dědu napadlo, že bychom si je taky mohli pořídit.“

Zaujala ho jejich reprodukční schopnost ve srovnání kupříkladu se skotem. Jedna pštrosí slepice je totiž schopná dát klidně dvacet kuřat za rok. Exotům nahrávala i doba - v

polovině devadesátých let nešlo podle Jany Mazancové vepřové na odbyt vůbec, hovězí se zase potýkalo s aférami typu nemoci šílených krav.

Když už riziko, tak exotika, rozhodli se a zvlášť zpočátku to vypadalo jako velmi lukrativní podnikání.

„Byla to novinka, ceny pštrosího masa na trhu byly o poznání jiné než dnes, ale nebylo reálné je udržet. Lidé už dnes vědí, že se pštros dá jíst, a jsou na to zvyklí. Dneska je to normální zemědělství, jen s exotickou zvířenou,“ říká majitelka.

Chutná jako zvěřina

V roce 1996 ještě Jana Mazancová studovala střední zemědělskou školu, když si její rodina pořídila prvních deset chovných ptáků. Do dvou let pak začali sbírat ve výběhu první oplozená vejce, která přemísťují do líhně, odtud do odchovny a následně do výkrmu. Mláďata vypadají roztomile, ale majitelka se snaží držet si od nich od jisté doby odstup - z citových důvodů. „Ta první jsem pojmenovala, ale když to pak vezete na jatka...“ naznačuje.

Pštrosi se odchyťávají obvykle za křídlo, a protože na jatka se odvážejí spíše mladší kusy, není vstup do výběhu podle ní tak velkým rizikem jako v případě dospělých chovných samců. „Někteří kohouti jsou opravdu nebezpeční,“ upozorňuje. „V pařátech mají takovou sílu, že dovedou bez problému přerazit kládu.“

Pštrosích kuřat se na farmě Jany Mazancové ročně narodí kolem sedmdesáti.

FOTO: Petr Horník, [Právo](#)

Momentálně mají na farmě asi šedesát pštrosů, chovní jsou jen dva samci a dvě samice, zbytek je určený na porážku. „Na jatkách nám to porazí, řezník to rozbourá. Největší zájem je asi právě o rozbourané, naporcované maso,“ říká.

Blízkost Prahy je prý výhodou, dodávají sice pouze domácnostem, ne do restaurací, ale mají svoji stálou klientelu. Pro představu - chlazenou půlku (asi 23 kg) s vnitřnostmi koupíte za 205 Kč za kilo, steaky za 450 Kč za kilo a třeba maso na guláš za 262 Kč za kilo.

Podle Jany Mazancové se po pštrosím mase shánějí i lidé, jimž to doporučil lékař. „Má nízký obsah tuku a cholesterolu a vynikající nutriční hodnoty. Je to tmavé, červené maso srovnatelné s hovězím nebo se zvěřinou,“ vysvětluje.

Sama má s rodinou pštrosí maso na stole alespoň čtyřikrát do měsíce, a když na Vánoce

peče cukroví, než aby rozklepla šest slepičích vajec, odlije si trochu pštosího, které celkově vydá minimálně za třicet slepičích.

Mevo slepičí vejce, vpravo pštosí. Zatímco slepičí uvaříte za pár minut, to pštosí se vaří jeden a půl hodiny.

FOTO: Petr Horník, Právo

Na otázku, jestli ji práce s pštrosoy stále baví, ale nedokáže jednoznačně odpovědět. „Je to složité. Teď mám třeba radost, že se letošní kuřátka naučila sama chodit domů, protože tohle je jinak hloupé zvíře. I po letech mě ale fascinuje jejich vzezření a chůze, kdy se jako koráby pouště vlní krajinou,“ říká a k odpovědi dodává: „Lhala bych, kdybych řekla, že mě to občas neštve, ale rozhodli jsme se, že je budeme mít, tak je máme.“

S celým hospodářstvím, kde kromě pštrosoů chovají i koně, drůbež nebo králíky, jí pomáhají přítel, rodiče a dvanáctiletá dcera, která ani v pubertě příliš neprotestuje, že musí po vyučování pracovat na statku.

„Její vrstevníci sice nemají po škole povinnosti jako ona, na druhou stranu je ráda, že tu má koně, a chlubí se návštěvám, že tu máme pštrosoy. Uvažuje o veterině, takže u zvířat asi zůstane,“ říká Jana Mazancová.

Antilopám u nás chutná - sežerou kopřivu, šťovík i pcháč oset.

FOTO: Foto archiv Radima Kotrby

Na plevel zabírá antilopa

Doba, kdy exotická zvířata na našich statcích alespoň částečně nahradí tradičně chovaná prasata nebo krávy, je asi ještě daleko, nicméně první vlaštovky se už objevují. Poblíž zámku v Lánech kupříkladu můžete pozorovat stádo antilop losích. Chová je Česká zemědělská univerzita v Praze a jedním z jejích cílů je zjistit, zda by u nás antilopy mohly být z hlediska produkce masa alternativou k chovu skotu. Kdo si antilopu představuje jako štíhlé, hbité zvíře, tak pozor!

Antilopa losí má blíž právě ke skotu než k jiným druhům antilop. Jen posuďte: samci v dospělosti váží až sedm set kilo, samice až čtyři sta. Masa je z nich tedy dost a podle Radima Kotrby, odborného asistenta na Fakultě tropického zemědělství, má i řadu výhod.

„Proti skotu, i když dostávají stejné krmivo, má antilopí maso minimum tuku a jeho složení je bohaté na obsah nenasycených mastných kyselin. Pracovat se s ním dá jako s každým jiným masem blízkým zvěřině, chuť je výraznější než u hovězího, ale není tam nepříjemné zvěřinové aroma.“

Radim Kotrba s jednou ze „svých“ antilop losích. Tahle se jmenuje Boris.

FOTO: Petr Horník, [Právo](#)

V Lánech se momentálně prohání přes padesát antilop, a přestože jsou určeny hlavně k výuce a výzkumu, případně k prodeji soukromým chovatelům, antilopí maso třeba na letní grilování si od školy klidně můžete koupit. „Na jatka jdou mladí samci, kteří nejsou určeni na chov.

Objednávky realizujeme prodejem jatečně opracovaných půlí nebo čtvrtí, které si odebírají koncoví zákazníci rovnou z jatek,“ říká Radim Kotrba, který má i vlastní farmu, kde chová mimo jiné jeleny evropské nebo lamy guanako.

V řeznictví však podle jeho slov antilopí maso obvykle nekoupíte, může za to vyšší cena v půlích kolem 150 korun za kilo masa na kosti, a možná až příliš velký nádech exotiky, který zákazníky odrazuje.

Antilopa má však ještě jednu přednost. Dokáže spást plevelné rostliny, jimž se naši

přežvýkavci vyhýbají, takže se výborně hodí i k dočištění pastvin. Co tedy vlastně brání tomu, aby se na českých farmách vedle krav pásly i antilopy? Menším úskalím je podle Radima Kotrby nutnost chovat je přes zimu v zatepleném objektu a vybudovat vysoké ploty, protože dobře skáčou.

Podstatnější ale je, že jejich výkrm je pomalejší než u skotu, a především fakt, že se zatím na ně nevztahují žádné dotační tituly Evropské unie, což je nejen pro české zemědělce argument poměrně zásadní, byť se podle Radima Kotrby na změně legislativy pracuje.

Tohle se vám v lese nepovede. Krotcí jeleni se na farmě Antonína Hejny nechají nakrmit i z ruky.

FOTO: Petr Horník, [Právo](#)

Evropská unie však na druhou stranu posvětila založení vůbec prvních krokodýlích jatek nejen u nás, ale i v Evropě. Nacházejí se ve Velkém Karlově na Znojemsku, v areálu firmy Agro Jevišovice, která od roku 2011 patří miliardáři Andreji Babišovi.

Ten krokodýl nilské zdědil po bývalém majiteli, který je přivezl jako lákadlo pro turisty a zároveň jako likvidátory drůbeže, která neodpovídala standardům. Během let se namnožili a bylo potřeba vyřešit, jak legálně provést jejich porážku.

Pro konzumaci je ovšem z celého krokodýla použitelných maximálně pár kilo kvalitního masa z ocasu a zad (zbytek jsou ořezy), cennější tak bude spíš kůže - vždyť boty a kabelky z ní se prodávají za desetitisíce korun.

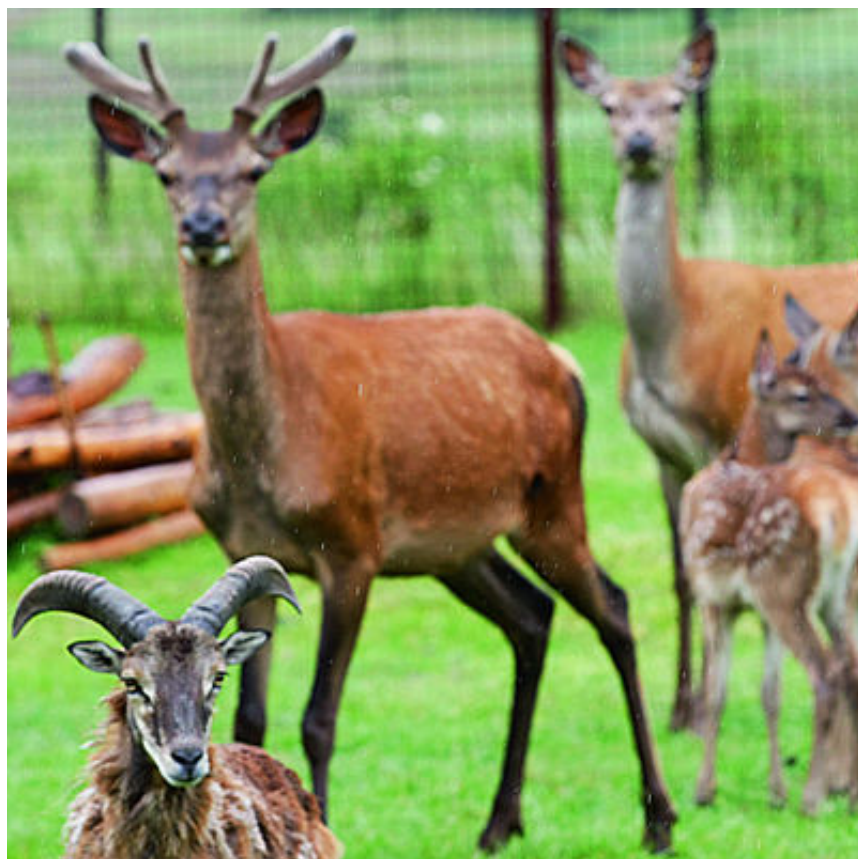
Farma čeká na turisty

Jeleni, daňci nebo mufloni sice možná neznějí tak exoticky, ale na statku je většinou nepotkáte. Tedy pokud nejste na návštěvě u Antonína Hejny v Homoli poblíž Dobříše. Na pozemku o velikosti tří hektarů chová třicet zvířat a všechny tři druhy spolu jakžtakž vycházejí.

„Jen mufloni dohromady s jeleny moc nedělají dobrotu. Jsou drzí, klidně se vydají jelenům

brát žrádlo, přitom ti by je mohli kopnutím zabít. Ale muflony tu mám momentálně jen tři,“ vykládá a vede nás přímo mezi zvířata. Zatímco plaší daňci před námi utíkají, odvážnější jeleni přijdou až k nám a ti nejodvážnější dokonce ukusují tvrdý chleba přímo z ruky jejich majitele.

Antonín Hejna na rodinném statku vyrostl, podnikat tu začal po studiích před dvaceti lety, zvířata chová od roku 2000 a konkrétně lesní zvěř poslední tři roky. Kromě ní tu najdeme i krávy nebo třeba kamerunské ovce.

Na farmě v Homoli uvidíte v jednom výběhu jeleny, daňky a muflony. Všichni se prý celkem snesou.

FOTO: Foto ČTK

„Je to rodinná farma, ale nejvíc se o to starám já, protože zvířata mám rád od malička,“ říká třiačtyřicetiletý otec čtyř dětí.

Začínal s prasaty, ale ta považuje v malém množství a na malé farmě za nezisková. Důvodem, proč si nakonec pořídil jeleny nebo daňky, nebyly jen peníze, ale i bohuželjší pohnutky.

„Chtěl jsem, aby tu prostředí bylo zajímavější a hezčí, protože celá vesnice upadá, a tak jsem přemýšlel, jak ji trochu pozvednout, zatraktivnit,“ vysvětluje. „Ale ještě to není dotažené do konce, protože dostat se k nějakým dotacím...“ opět naráží na základní otázku financí a na fakt, že dotace na jelenovité druhy chované na farmách zatím čekají na zahrnutí do evropské legislativy.

„Mám vizi dělat tu prohlídky pro školy, jít směrem agroturistiky, vzdělávání studentů. Už teď sem jezdí z veterinárních ústavů, protože dneska se ani profesionálové ke zvířatům

tolik nedostanou. Takže plány by byly,“ dodává s tím, že je na začátku cesty, i když okolí farmy je hezky upravené a dřevěné posezení podél ohrady už na turisty jen čeká.

Zvěř, kterou Antonín Hejna chová, tedy není primárně určená na maso, ačkoli i tahle možnost tu je. „Podobné farmy v republice přibývají, kvalita masa je vynikající, ale opět to není dotažené do konce, protože chybí legislativa, jak dostat maso rychleji na trh.

Oficiálně je to tak, že se zvíře musí po ulovení dopravit do dvou hodin na jatka, kde se zkontroluje, ale tady v okolí nikde vhodná jatka nejsou.“ To sice věděl už předem, nicméně prodej na maso stejně není hlavní částí jeho výtěžku ze zvěře. Tu tvoří prodej živých zvířat soukromým majitelům, kteří si třeba zakládají vlastní chov. Porážka je tak na jeho farmě spíš výjimečná.

„Já sám je nestřílím, ale třeba mě to do budoucna donutí si zbraň opatřit, když je chovám. Dnes si na to spíš objednáám profesionála, který to pro mě udělá,“ říká Antonín Hejna.

O porážce krokodýlů ve Velkém Karlově se začalo uvažovat poté, co se nekontrolovaně namnožili.

Jeleny nebo daňky považuje za nádherná zvířata, k nimž je třeba mít respekt a která hlavně v létě nevyžadují zase tak velkou péči. Na druhou stranu si posteskuje, že farma s nimi není zcela soběstačná a že tu zatím nevybudoval vše tak, jak by si přál. „V minulosti jsem to musel vždycky dotovat penězi z jiných aktivit, nemám tak velké pozemky, abych mohl čerpat nějaké příspěvky, takže je to zatím jen na přežití,“ přiznává.

Právě dotace od státu či Evropské unie jsou nakonec možná tou největší překážkou pro to, aby se pěstosi či daňci stali koloritem na našich farmách. V dnešní době se téměř žádný chov zvířat ve velkém bez dotací neobejde, takže exotika na našich vesnicích nejspíš ještě chvíli exotikou zůstane.

Nicméně kdo si chce pochutnat na netradičním a přitom zdravém mase nebo alespoň obdivovat exotická zvířata jinde než v zoo, tu možnost má už dnes.

Jiří Sotona, [Právo](#)

Aplikace Novinky.cz pro váš telefon a tablet

